

Alfa og af Sten Kaalø Omega

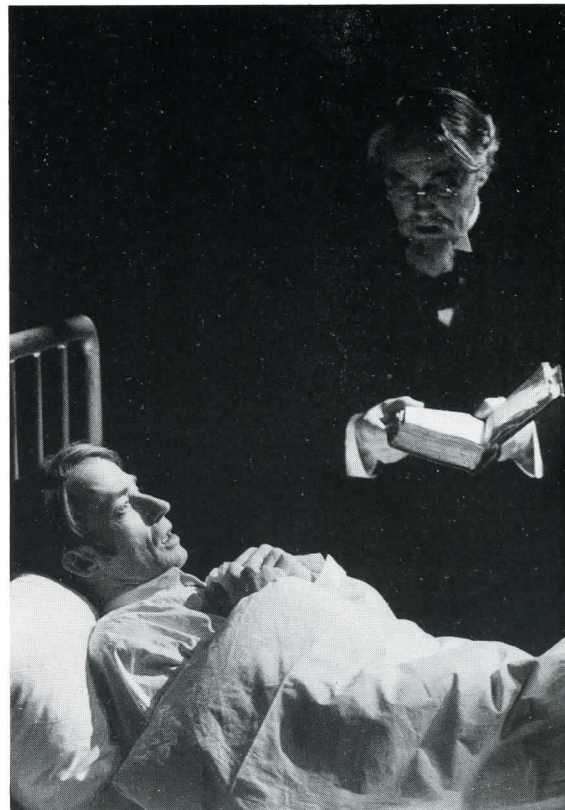
Aarhus Teater
Store Scene

Philip Holten

MUNCH om familien

Min mor var af bondeslægt, en viljestærk slægt, men ormstukken i roden af tæringsbacillen. Min far tilhørte, som De ved, en digterslægt, med spirer til genialitet, men også med tegn på degeneration. Jeg blev født til verden døende, og de måtte skynde sig at hjemmedøbe mig. Min mor havde da spiren i sig til den tuberkulose, som seks år senere rev hende bort fra fem små børn. Sygdom, galsskab og død var de sorte engle, som stod vagt ved min vugge og siden har fulgt mig gennem livet. Min far forsøgte at være både far og mor for os. Men han havde et vanskeligt sind, arvelig nervøsitet med perioder af religiøse anfægtelser, som kunne nå sindssygens grænser når han i dagevis gik frem og tilbage i værelset i bøn til Gud. Tidligt blev jeg belært om jordelivets elendighed og farer og om livet efter døden, om den evige pine i helvede som ventede syndens børn. Når de religiøse anfald ikke var over ham, kunne han være som et barn, lave sjov og lege med os og fortælle os eventyr. Det virkede derfor dobbelt stærkt på os når han straffede os. Han kunne da næsten være ude af sig selv af hidsighed. Det er denne nervøse hidsighed jeg har arvet.

Øverst t.v.: Stig Hoffmeyer og Lizzi Lykke

Til venstre: Stig Hoffmeyer og Lizzi Lykke

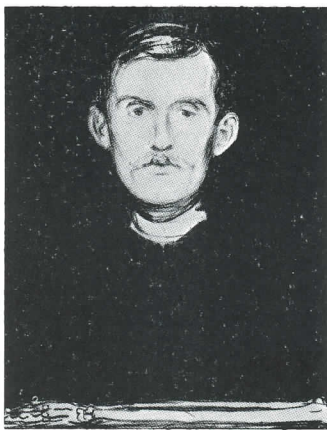
Herover: Stig Hoffmeyer og Poul Clemmensen

Det syge barn, 1896. Kridttegning. Privateje. (Org. m. 42,1×40,9)

Stig Hoffmeyer, Betty Glosted og Ruth Maisie

Selvportræt med knokkelarm, 1895. Litografi. Oslo kommunes Kunstsamlinger. (Org. m. 44,5×31,7)

Rundt om Munch

Christian Munch, Edvards far, 1817–1889. Munch-familien talte i flere generationer betydelige personligheder inden for norsk kultur- og kirkeliv. F. eks. ingeniør-officer Jacob Munch, der blev en af empiretidens mest benyttede portrætmalere. Johan Storm Munch forenede sit biskop-embede med digterarbejde. Hans søn, Andreas Munch, virkede som lyriker og dramatiker i den senromantiske periode, og Edvards onkel, P. A. Munch, gjorde en stor indsats som historiker. Christian Munch uddannede sig som mediciner og virkede som korpslæge. I 1861 giftede han sig med Laura Cathrine Bjølstad. Deres første hjem var gården Engelhaugen i Løten. Her blev Edvard og hans søskende født. I 1864 flyttede familien til Kristiania.

Laura Cathrine Munch, Edvards mor, døde i 1868 af tuberkulose. Da var Edvard fem år. I 1877 døde søsteren Sophie, 15 år gammel, af samme sygdom.

Karen Bjølstad, søster til Laura Cathrine, overtog husholdningen i Munch-hjemmet efter moderens død. Hun var et kærligt og omsorgsfuldt menneske, der støttede Edvards lyst til at tegne.

Mathilde (Tulla) Larsen, født 1869. Datter af en rig vinhandler fra Homannsbyen. Mødte Edvard i 1898, et stormfuldt forhold voksede op mellem dem og varede til 1902. Året efter giftede Tulla sig med maleren *Arne Kavli*.

Gustav Wied, dansk forfatter, 1858–1914. Kendt for en særlig krads og til tider bitter humor i sine tekster, f. eks. dobbeltromancerne *Livsens Ondskab/Knagsted* og *Slægten/Fædrene æde Druer*. Skrev flere skuespil, bl. a. *Skærmydsler* og *Fru Mimi*.

Poul Clemmensen, Lone Rode, Ruth Maisie (i kisten) og Hanna Gaarn-Larsen (med violin)

August Strindberg, svensk dramatiker og forfatter, 1849–1912. Af hans mest kendte skuespil kan nævnes *Frøken Julie*, *Faderen* og *Dødedansen*. Blev senere i sit liv mystiker, og gennemgik en sjælelig krise i Paris, hvor han skrev en oprørende åbenhjertig selvbiografi, *Inferno*.

Jeppe Aakjær, dansk forfatter og digter, 1866–1930. Hans digtning er karakteristisk for hjemstavns-epoken. Blandt arbejderne kan nævnes *Bondens Søn* og *Vredens Børn*, der skildrer daglejernes og karlenes elendige tilværelse. Hans lyrik er ren og jævn poesi, ofte hentet fra naturoplevelser.

Bjørnstjerne Bjørnson, norsk forfatter, 1832–1910. Skrev i alle tænkelige genrer, også dramatik, samtidig med at han var en ivrig foredragsholder og debator. Var imod at Munch fik tilkendt statsstipendium.

Eva Mudocci, engelsk violinistinde, 1883–1953. Hendes rigtige navn var Evangeline Muddock, men hun valgte det italiensk klingende kunstnernavn ved karrierens start. Mødte Munch i Paris 1903, et forhold der formentlig varede til 1909. Besøgte under turnéer i Norge flere gange Munch i hans sommerhus i Åsgårdstrand.

Dagny Juell, 1867–1901. Født i

Norge, men rejste i 1893 til Berlin for at studere musik. Her giftede hun sig samme år med den polsk-fødte forfatter *Stanislaw Przybyszewski*, 1868–1928. Omkring ægteparret kredsede bl. a. August Strindberg, billedhuggeren *Gustav Vigeland* og *Edvard Munch*. *Dagny Juell* bandt i nogen grad disse mænd til sig ved en erotisk udstråling. På en rejse i Rusland skød en ung russer *Dagny Juell*, og derefter sig selv. Hun havde skrevet en del i Berlin-årene.

Hans Jæger, norsk forfatter, 1854–1910. Jæger var lederen af den såkaldte *Boheme-kreds* i 80'ernes Kristiania, og han var anarkist. En af bevægelsens regler lød: dit liv og din kunst er ét. Jæger blev i et par omgange fængslet efter sine bogudgivelser. Han skrev ligesom andre i kredsen usmin-ke, og for samtiden alt for nærgående om f. eks. behovet for en ny kønsmoral. Han holdt af at forarge borgerskabet, og på den måde sætte tabu-emner under debat. Munch var i en kortere periode knyttet til Kristiania-Bohemen.

Daniel Jacobsen, medicinsk professor, drev sin nerve-klinik i ejendommen *Kochsvej 21* på *Frederiksberg* i København.

Gunnar Heiberg, norsk forfatter, 1857–1929. Var hele sit liv en varm beundrer af *Edvard Munch*s kunst. Forsvarede an-

grebene på Munch i de første svære år. De var nære venner en del år, men forholdet kølnedes senere, ikke mindst fordi *Gunnar Heiberg* tog *Tullas* parti ved hendes brud med Munch. Heiberg skrev flere dramatiske værker. Var med i *Kristiania-Bohemen* og kredsen, der i nogen tid holdt til hos Munch i *Åsgårdstrand*.

Henrik Ibsen, norsk dramatiker og forfatter, 1828–1906. Ibsens dramatik og dramatiske figurer her betydet meget for *Munch*s kunst. I 1906 bad den banebrydende tyske iscenesætter *Max Reinhardt* *Edvard Munch* lave dekorationer til Ibsens *Gengangere*, der skulle have premiere på et nystartet teater i Berlin. Munch levede og arbejdede på teatret under hele produktionen. Senere skabte han scenografi til Ibsens *Hedda Gabler* på samme teater, og bogomslag til udgaver af *John Gabriel Borkman* og *Peer Gynt*.

Frida Udl, østrigsk journalist. Mødtes med *August Strindberg* i Berlin 1892. De giftede sig i foråret 1893, men allerede i sommeren 1894 rejste *Strindberg* alene til Paris og bosatte sig efter sit andet ægteskabs forlis.

Gustav Vigeland, norsk billedhugger. Boede i nogle måneder i året 1895 sammen med *Edvard Munch* på *Hotel Stadt Köln* i Berlin.

MUNCH

om kunsten

I det hele taget, kunsten kommer med et menneskes trang til at meddele sig til et andet. Alle midler er lige gode. I maleriet som i litteraturen forveksler man ofte midlet med målet. Naturen er midlet – ikke målet. Hvis man kan opnå noget ved at forandre naturen – må man gøre det. I en stærk sindsstemning vil et landskab gøre en bestemt virkning på en – ved at fremstille dette landskab vil man komme i et billede af ens egen stemning. Det er denne stemning der er hovedsagen – naturen er blot målet. Hvorvidt billedet så ligner naturen, har intet at sige – at forklare billedet er umuligt. Det er netop fordi man ikke kan forklare det på anden måde, at det er malet. Man kan blot give et lille fingerpeg om i hvilken retning man har tænkt sig.

Min kunst fik sin rod i den grublen, hvori jeg søgte forklaring på dette misforhold. – Hvorfor var jeg ikke som de andre? Hvorfor født, noget jeg ikke havde bedt om. Forbandelsen og min grublen over den blev undertonen i min kunst. Dens stærkeste undertone, og uden den var min kunst en anden.

Jeg har først i det sidste år stiftet bekendtskab med Kierkegaard og der er visse mærkelige paralleller. Jeg forstår nu at man så ofte har sammenlignet mine arbejder med ham. Dette har jeg ikke tidligere forstået.

I min kunst har jeg forsøgt at forklare mig livet og dets mening. – Jeg har også søgt at hjælpe andre til at klarlægge sig livet.

Jeg malede portrættet af doktoren, legemstort. Når jeg malede, var jeg herren. Jeg følte jeg beherskede ham, som havde behersket mig. I min kunst var der ingen svækkelse – langtfra. Kunstens genier havde jeg været tro mod, tænkte jeg. Derfor svigter de mig ikke nu. Billederne jeg malede, hørte til mine bedste.

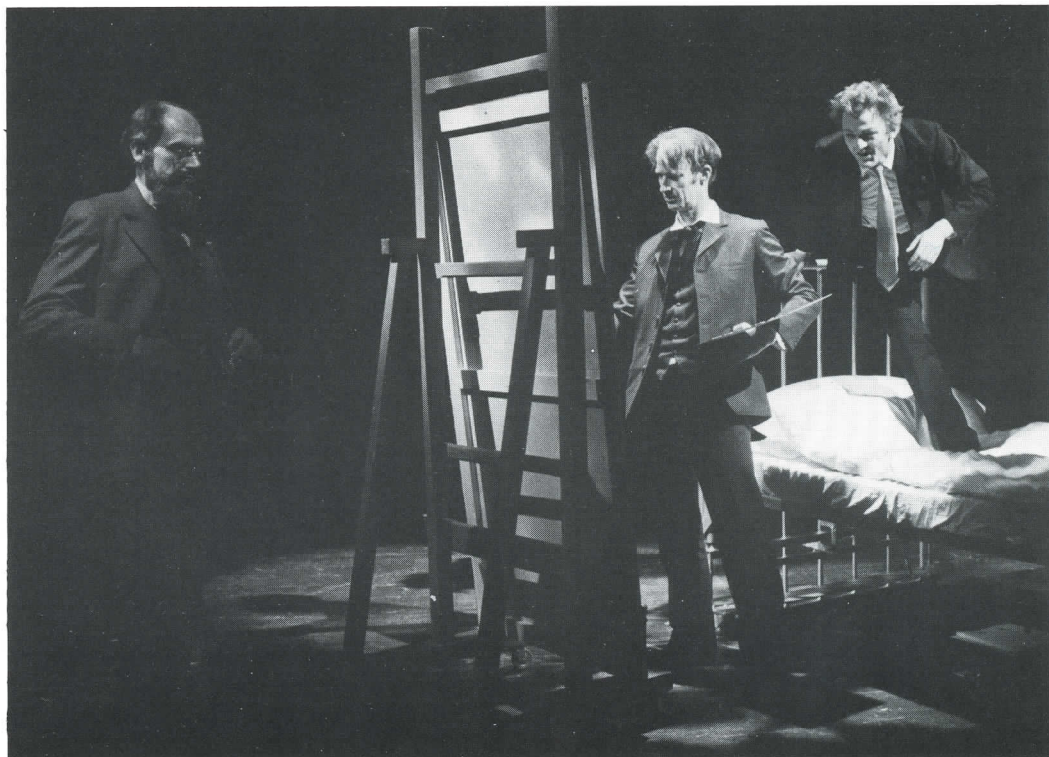
Naturen er ikke alene det for øjet synlige – den er også sjælens indre billeder – billeder på øjets bagside.

Jeg maler ikke det jeg ser – men det jeg så.

Kunst er det modsatte af natur.

Min kunst gav mig en mening med livet.

Min kunst har været en selvbevidsthed.

Ejnar Hans Jensen, Stig Hoffmeyer og Bent Vestergaard

Giftblomsten, som indleder »Alfa og Omega«-serien. 1908. Litografi. Oslo Kommunes Kunstsamlinger. (Org. m. 30×18,5)

Professor Daniel Jacobsen, 1909. Maleri. Oslo Kommunes Kunstsamlinger. (Org. m. 204×112)

Livets dans, 1899–1900. Maleri. Nasjonalgalleriet, Oslo. (Org. m. 126×191)

Sten Kaalo:

Derfor Edvard Munch

I eftersommeren 77 kom jeg gennem Oslo, på vej hjem fra Bergen. Selvfølgelig skulle jeg lige kigge indenfor i Munch-Museet. Men hvad satte det lille kig ikke igang! På væggene hang Edvard Munchs malerier, hans grafik og tegninger. Og i monter lå en del af hans breve samt et par dagbøger slået op på tilfældige sider. Det var som at flytte sig et helt andet sted hen, at gå rundt der. Ikke flytte sig ud af verden, men tværtimod ind i den, tættere på. Her hang det nittende og tyvende århundredes følelser på væggene og pulserede, som løb blodet stadig rundt bag rammerne. Og her lå, sort på hvidt, i monterne. Munchs egne stærkt følelsesladede ord og tanker og stirrede op på en som en sejlvet rødspætte, der ikke vil dø. Ja, om så fiskehandleren sleb kniven tusinde gange og skar af alle kræfter – rødspætten Munch sprællede endda!

Kort sagt: jeg blev fanget af den maler, der for nu snart mange år siden forlod sine malerier, sit liv og sine ord i dagbøgerne, men som alligevel lever videre i kraft af sin autensitet, sin spontanitet, sit store udtryk. Og især blev jeg nu fanget ind af hans dagbøger. Jeg anede ikke, der fandtes skrevne ord i tillæg til malerierne.

Så forlod jeg Munch-Museet og Oslo, med færgen til Frederikshavn, og med mig havde jeg et katalog på svensk, fra en Munch-udstilling i Malmø året før. I dette katalog stod aftrykt et uddrag fra en af Edvard Munchs dagbøger. Det handlede om en ulykkelig kærlighed, om en desperat mand! Og det fængede. Pludselig så jeg malerens liv som liså stærkt og interessant som hans maleri. Jeg så ham som person, som et kæmpende menneske i sidste trediedel af forrige århundrede og første halvdel af dette. Og jeg tænkte: det her vil jeg skrive om, jeg vil skrive et skuespil om Edvard Munch. Så var der møde om næste sæsons repertoire på Aarhus Teater, og jeg kunne få Store Scene, hvis jeg ville, alt afhængig af, hvilket stykke jeg havde tænkt mig at skrive.

– Jeg skriver et stykke om Edvard Munch, sagde jeg.

– Godt, sagde dem der bestemmer, det er i orden. Det får premiere i marts 1980 på Store Scene. Jeg gik igang. Jeg læste alt, hvad der findes i Danmark om Edvard Munchs kunst og liv. Jeg begyndte at danne mig et billede af personen. Det var svært, især da der var store huller i biografien om ham. Der var en masse fra de sidste 30–40 år af hans liv, men meget mindre om de første 50 år. For at få udfyldt disse huller fik jeg lov til at sidde på Munch-Mu-

seet i Oslo og arbejde. Der sad jeg i en lille måned vinteren 78–79 og bladrede i breve, artikler og dagbøger. Hvad angår dagbøgerne, var det med en lidt flov fornemmelse i munden, for udenpå dem var nok så nydeligt og desperat skrevet med Munchs pen: »Skal brændes efter min død« eller »Skal efter min død overleveres til forståelsesfulde mænd«. Men dagbøgerne var altså ikke brændt. Måske har de været overleveret til forståelsesfulde mænd? Og jeg kom næsten til at føle mig selv som sådan en »forståelsesfuld mand«, idet jeg sad og læste. Det forpligtede.

Derpå rejste jeg tilbage og skrev stykket. Da jeg endelig kom igang, tog selve nedskrivningsprocessen vel ikke mere end trekvart år alt i alt.

Og resultatet spilles altså nu på Aarhus Teater.

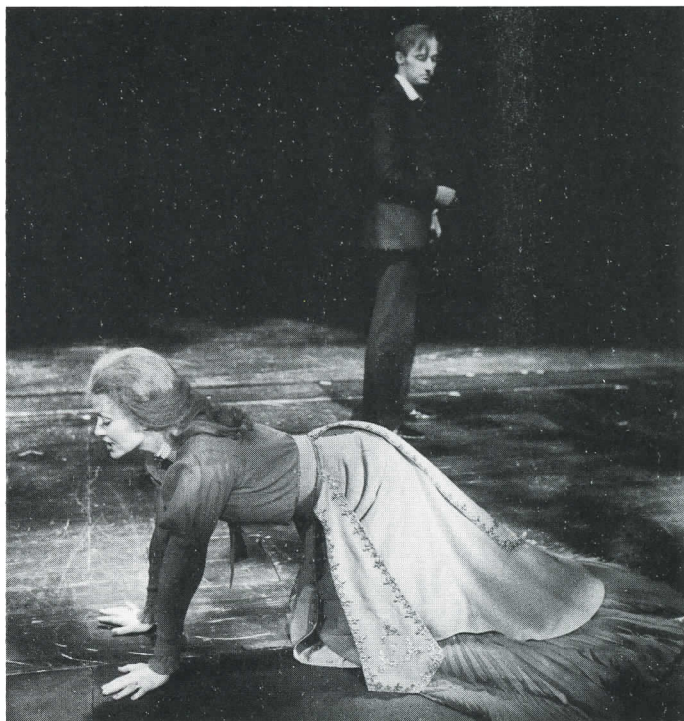
Det er nok blevet et lidt andet stykke, end jeg fra starten i efteråret 77 troede, da jeg gik rundt i museet i Oslo. For hvad vidste jeg egentlig dengang? Ikke meget. Jeg gættede mig til det meste af malerens liv. Nu ved jeg mere. Men det var måske kun godt, jeg måtte gætte lidt hist og her i begyndelsen – for hvad er der ved at gå ud af den lige landevej, næh, det er sjovere selv at opfinde, hvad der er bag næste vejsving. Og de første opfindelser har jeg ikke glemt. Ikke alt er sandhed i dokumentarisk forstand – ikke alt på scenen kan dokumen-

teres – sådan var det, og sådan skete netop denne hændelse. Til gengæld er jeg næsten sikker på, at Edvard Munch må ha været sådan, som han her ses. Som et menneske, der kæmper, både med sig selv og med sine omgivelser – ligesom dig og mig. Blot var Edvard Munch en stor kunstner, som ikke ville gå på kompromis – hvilket førte ham langt omkring – både i livet og i kunsten. Om ham gælder visdomsordene at: først går man så grueligt meget igennem, og så blir man berømt. Alle mennesker kender fra sig selv: skal jeg ta kampen op her, eller skal jeg la vær! Vi ku godt lære lidt af Edvard Munch – han tog kampen op – det kostede dyrt, men det var hele livet værd! Når vi møder ham her i aften, på teatret, har han været igennem den værste periode af sit liv, med slagsmål, kærlighedssorger, had fra store befolkningsgrupper og drukkenskab – for ikke at glemme: fattigdom! Nu blir han ved venners hjælp indlagt med deleirium tremens på Jacobsens Nerveklinik i København. Her blir han i otte måneder. Og kæmper videre. Vi følger ham på vej!

Sten Kaalo

Ulla Kaufmann og Stig Hoffmeyer

Stig Hoffmeyer og Lizzi Lykke

Lone Rode, Stig Hoffmeyer og Preben Kristensen

Isa Holm

Scenemester: Kai Johansen
Malersal: Jens Anker Olsen
Skræddersal: Hanne Gissel
Frisør: Joan Gylling
Rekvisitter: Frode Sørensen
og Viggo Jensen
Belysningsmester: Niels Emil
Larsen
Tonemester: Jens Ravn

Regissør: Claus Gam
Regissørass.: Joe Otterstrøm
Lysassistenter:
Orla Pind og Knud Jacobsen
Lydassistenter:
Kurt Bøje og Kim Engelbredt
Suffli: Ingrid Gottschalk
Repetitor: Peter Beck
Make-up: Lene Henriksen

Produktionsleder: Jørn Walsøe
Overregissør: Max Hansen

Programforside og plakat:
Poul Allan Nielsen
Foto fra afsluttende prøver:
Rolf Linder

Programredaktion:
Steen Mourier
Citaterne i dette program er
valgt fra bogen »Mennesket og
kunstneren Edvard Munch«
af Ragna Stang (Politikens
Forlag)
Munch-Museet og Nasjonal-
galleriet i Oslo har hjulpet med
billedmaterialet til programmet
og til plakatudstillingen
i teatrets foyer.

Teaterchef: Jacob Kielland
Upremierre 22. marts 1980
Aarhus Teaters Store Scene

Tryk: Kanne Tryk, Århus

Alfa og Omega

Et skuespil i 2 akter om Edvard Munch – Af Sten Kaalø

Iscenesætter: HANS ROSENQUIST

Scenograf: LARS JUHL

Komponist:
HENNING CHRISTIANSEN

Lyddesign:
JENS RAVN

Lysdesign:
NIELS EMIL LARSEN

GENNEMGÅENDE PERSONER:

Edvard Munch	Stig Hoffmeyer
Christian Munch	Poul Clemmensen
Karen Bjølstad	Lone Rode
Tulla Mathilde Larsen	Lizzi Lykke
Hans Jæger	Søren Spanning
Gustav Wied	Jørn Holstein
Sygeplejerske	Ruth Brejnholm
H. Ingebretsen	Børge Hilbert
Kvindelig patient, fru Birk	Isa Holm
Daniel Jacobsen	Ejnar Hans Jensen
Regine	Betty Glosted
3 læger	John Schelde
	Gert Jeppesen
	Anders Bircow
Mandlig patient	Jørgen Fønss
Sigurd Bødtker	John Schelde
Kritiker	Bent Vestergaard
August Strindberg	Søren Spanning
Portnerske	Ruth Maisie
MED I 1. AKT:	
Rose	Ulla Kaufmann
Rumæneren	Ejnar Hans Jensen
Jeppe Aakjær	Mads-Peter Neumann
Arne Kavli	Anders Bircow
En tiger	Bent Vestergaard
En gris	Anders Bircow
En politibetjent	John Schelde
Tjener	Gert Jeppesen
Selskabet	Jørn Holstein
	Gert Jeppesen
	Mads-Peter Neumann
(Tulla og Hans Jæger)	
En tudsemand	Anders Bircow
Publicister og galleriejer	Jørn Holstein
	Gert Jeppesen
	Mads-Peter Neumann
Gunnar Heiberg	Poul Clemmensen
Folk på Karl Johan	Ruth Brejnholm
	Bent Vestergaard
	Gert Jeppesen
	Ulla Kaufmann
	Isa Holm
(Bjørnstjerne Bjørnson)	
samt statistbørn	
Stanislaw Przybyszewski	Preben Kristensen
Dagny Juell Przybyszewski	Lone Rode
Frida	Isa Holm
Violinsolo	Hanna Gaarn-Larsen

MED I 2. AKT:

Eva Mudocci, violinsolo	Hanna Gaarn-Larsen
En herre	Helmuth Hindsbak
Kong Oscar II	Jørgen Fønss
En fed herre	Preben Kristensen
Mængden	Jørn Holstein
	Preben Kristensen
	Gert Jeppesen
	Mads-Peter Neumann
Moren	Bent Vestergaard
	Ruth Maisie
	Børge Hilbert
Bjørnstjerne Bjørnson	Børge Hilbert
Fransk stuepige	Ulla Kaufmann
Dansende par	Hanna Gaarn-Larsen
	Lizzi Lykke
	Isa Holm
	Ruth Maisie
	Jørn Holstein
	Gert Jeppesen
Dollarprinsessen (alias fru Birk)	Preben Kristensen
	Anders Bircow
	Isa Holm
Bidronningen (alias mandlig patient)	Isa Holm
Patient klædt som svin	Jørgen Fønss
Henrik Ibsen	Anders Bircow
En venerisk kvinde	Jørgen Fønss
Tjener	Ruth Maisie
	Gert Jeppesen

Voksenstatister: Helmuth Hindsbak og Jens Thomsen

Børnestatister: Anja Hansen, Lene Zachariassen, Sara Rostgaard Evald, Julia Hviid Jensen, Kim Antoniussen og Bruno André Sørensen

Musikere:

Hanna Gaarn-Larsen, violin
Fini Høstrup, klaver, el-klaver og micro-moog
Hans Andersen, tuba
Holger Laumann, saxofon
Michala Petri, blokfløjte og altfløjte

Musikken er indspillet på bånd.
Violinsoli spilles på scenen.

Skuespil i 2 akter – Pause efter 1. akt
Forestillingen slutter ca. kl. 22.30

Skuespillets centrale handling foregår på professor Daniel Jacobsens Nerveklinik i København over 8 måneder i årene 1908 og 1909. Der lod Edvard Munch sig frivilligt indlægge syg og nervedbrudt.

MUNCH om kvinden

Menneskeskæbner er som klo-
der. Som en stjerne der stiger
frem fra mørket og møder en an-
den stjerne – lyser et øjeblik for
atter at forsvinde i mørket. Såle-
des mødes en mand og kvinde –
glider mod hinanden, lyser i en
kærlighed, flammer – og forsvin-
der hver i sin retning. Kun få mø-
des i en helt stor flamme – hvor
de begge kan forenes helt.

Jeg har altid sat min kunst foran
alt. Ofte følte jeg, at kvinden ville
stå min kunst i vejen. Jeg har lige
fra ungdommen bestemt mig for
at leve ugift. På grund af de fra
min far og mor arvede sygdoms-
spirer har jeg altid følt det ville
være en forbrydelse af mig at ind-
gå ægteskab.

Elske det har jeg aldrig gjort. Jeg
har følt den kærlighed, som flyt-
ter fjelde og som omskaber men-
nesker – kærlighed som river
hvirvler af hjertet og som har
drukket blod. Men ingen har jeg
kunnet sige til – Kvinde, Du, Dig
elsker jeg. – Du er mit alt.

Mystikken fra en hel udvikling
samlet i ét – kvinden i sin forskel-
ligartethed er mandens myste-
rium. Kvinden som på én gang
er helgen – hore – og en lykkelig
hengiven.

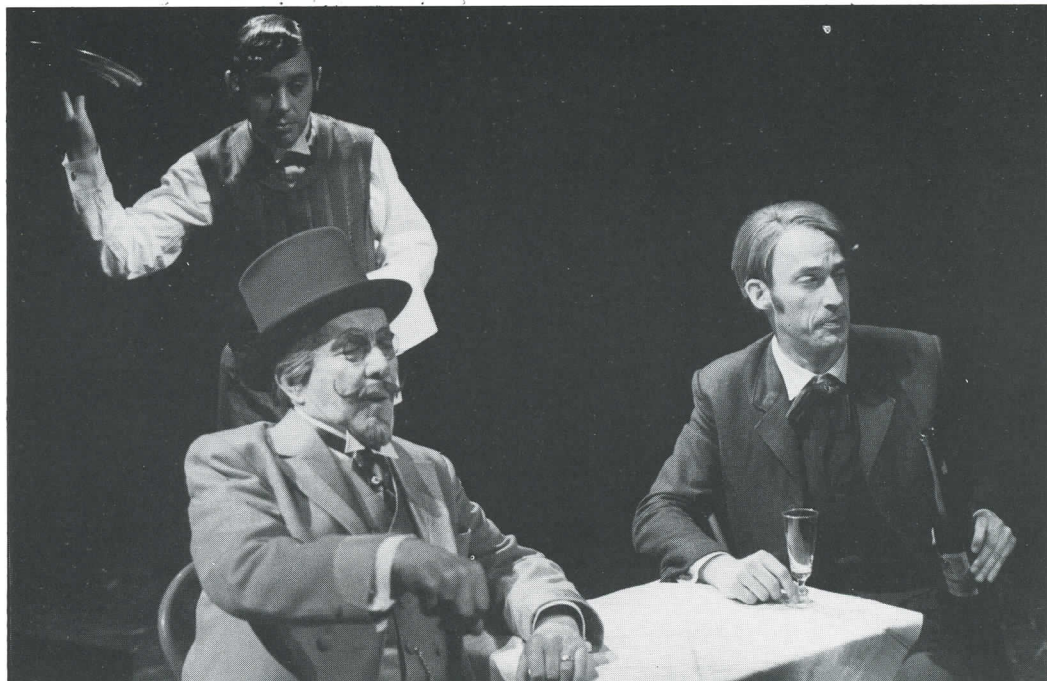
De gamle havde ret når de sagde
at kærligheden var en lue – for
den efterlader jo som luen kun en
askebob.

Jeg ser alle mennesker bag deres
maske. Smilende, rolige ansigter,
blege lig som stundesløse iler af
sted ad en snirklet vej hvis ende
er graven.

Var det fordi hun tog mit første
kys, at hun tog duften af livet fra
mig. Var det at hun løj – bedrog –
at hun pludselig en dag pludselig
tog skællene fra mit øje så jeg så
medusahovedet – så livet som en
stor rædsel.

Pausen da hele verden standsede
sin gang. Dit ansigt rummer al
Jordens skønhed. Dine læber
karmoisinrøde som den kom-
mende frugt glider fra hinanden
som i smerte. Et ligesmil. Nu ræk-
ker livet døden hånden. Den
kæde knyttes, der binder de tusin-
de slægter, som er døde, til de tu-
sinde slægter, der kommer.

Salome, 1903. Litografi.
Oslo Kommunes Kunstsam-
linger. (Org. m. 40,5X30,5)

Gert Jeppesen, Børge Hilbert og Stig Hoffmeyer

Lizzi Lykke, Ruth Brejnholm,
Stig Hoffmeyer
og Ejnar Hans Jensen

Søren Spanning og Stig Hoffmeyer

Aske, 1894. Maleri. Nasjonalgalleriet, Oslo. (Org. m. 121×141)

Teksten til

Alfa og Omega

**sælges fra teatret
og byens boglader**

ALFA OG OMEGA-
bogen er nr. 2 i serien
Repertoire, som
Aarhus Teater og
forlaget Arkona sam-
arbejder om at udgive.
Tidligere udgivelse:
AMLETH.

Pris: **30,-**
kr.

**Køb teksten til aftenens forestilling i teatret
eller bestil på tlf. 06 - 12 26 22**

Udvid aftenens oplevelse...

Teksten, De ser opført på Aarhus Teaters Store Scene, er udgivet som bog.

De kan købe bogen med hjem allerede i aften, idet den er til salg under pausen i teatrets foyer – på gangen mellem de to barer.

Desuden sælges »Alfa og Omega« fra abonnementskontoret, daglig kl. 13–19, mens forestillingen opføres. Også i byens boglader kan teaterteksten enten købes, eller bestilles.

Ideen med udgivelser af tekster fra Aarhus Teaters repertoire er ikke kun at give publikum lejlighed til at »forberede« sig til en teateroplevelse. Selvfølgelig kan en gennemlæsning inden mødet med den levende tekst fra scenen være til nytte. Men under alle omstændigheder må en forestilling kunne tale for sig selv – uden det kræver forstudier af publikum. Og det mål fritager vi os ikke fra ved en bogudgivelse.

Mere givende er det at kunne udvide aftenen i teatret og læse den rene tekst, efter man har set opførelsen i instruktørens fortolkning, i scenografens billeder og skuespillernes forklædning.

Normalt er kun programmet tilbage, når en teaterforestilling er taget af plakaten. Men med teksten til skuespillet i hånden kan den interesserede teatergænger senere genkalde sig aftenen i Aarhus Teater.

Udgivelserne i serien Repertoire er altid knyttet til en aktuell forestilling på en af Aarhus Teaters scener. Serien vil efter planen blive suppleret med 2–3 udgivelser i den kommende sæson. På den måde får abonnenterne, aftenskolehold, skoleklasser og andre mulighed for at læse teatertekster, som er en særlig levende litterær udtryksform.

MUNCH om nervekrisen

Og jeg var i flere år omtrent gal – da stak sindssygens rædselsansigt sit forvirrede hoved op. Du kender mit billede »Skrig«. Jeg var spændt – til det yderste – naturen skreg i mit blod – min streng var ved at bryde – så hjalp mig en blond kvinde med et forårssmil. Du kender mine billeder og ved jeg har følt alt. Efter det opgav jeg håbet om at kunne elske.

For mig måtte krakket komme ... Det kom da nu nok så voldsomt – efter en rejse i Sverige og til sidst fire dages samvær med Sigurd Mathiesen i alkoholens himmel. Jeg fik en ordentlig nervekur og vistnok et mindre slagtilfælde. Hjernen var jo blevet såret på et sted ved den idelige tænke på en og samme ting. Jeg elektriseres og masseres og finder mig vel her i ro – omgivet af elskværdige nonner og en flink doktor.

Mit indre er som et glas grumset vand. Jeg lader det nu stå og klarne. Hvad mon det bliver til når grumset ligger på bunden? Jeg har aldrig været så gal, som Goldstein troede, men i årevis opsamlet væv af begivenheder, intriger – med påfølgende ophidselser, og alkoholdrikkeri frembragte til sidst denne nervekrise.

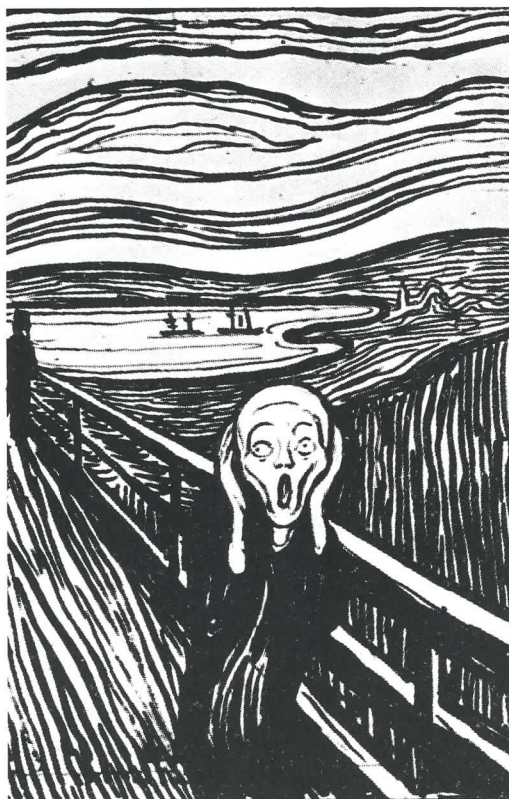
MUNCH om helbredelsen

Jeg er gået ind i ordenen »ikke røre noget«. Nikotinfrie cigarer – alkoholfrie drikke. Giftfrie kvinder (hverken ugifte eller gifte). – Så du vil møde mig som en rigtig kedelig onkel.

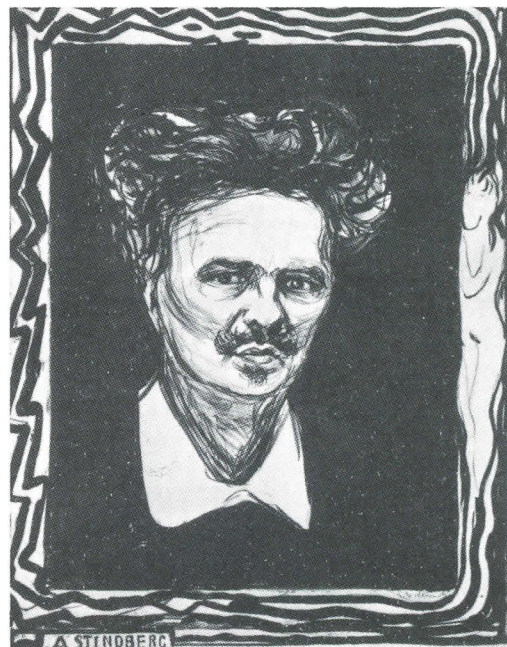
Ja, fordi er nu for mig den smerte- og glædeblandede alkohols tid – en underlig verden er lukket for mig ... Kvinden lader jeg også blive i Himmelen som de gamle italienske kunstnere. Rosernes torne er for slemme. Jeg begynder at føle nydelsen af kvinder som blomster, lugte blomsternes duft og beundre de skønne blade uden at blade i dem, så bliver man i hvert fald ikke skuffet.

Jeg lever i en menneskesky ensomhed, hvilket egentlig er mit væsen. Jeg har jo heller ikke længere vinranken at støtte mig til – den var for øvrigt ikke en helt pålidelig støtte.

Jeg må være lavet af et sejt materiale – jeg føler mig helt rask.

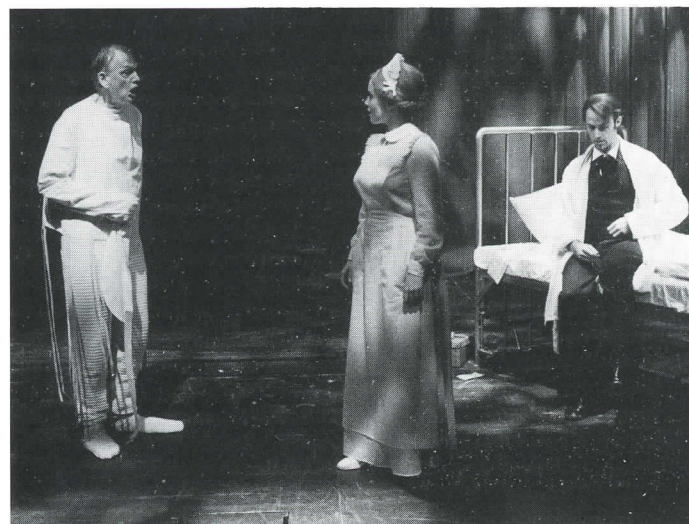
Skrig, 1895. Litografi. Oslo Kommunes Kunstsamlinger. (Org. m. 35×25,2)

Edvard Munchs portræt af August Strindberg (1896). Bemærk: Stindberg!

Ejnar Hans Jensen og Ruth Brejnholt

Jørgen Fonss, Betty Glosted og Stig Hoffmeyer

Jørn Holstein, Stig Hoffmeyer og Mads-Peter Neumann

Stig Hoffmeyer og Hanna Gaarn-Larsen

Munchs data

- 1863 Edv. Munch bliver født den 12. december på gården Engelhaugen i Løten, Hedmark, Norge.
- 1864 Forældrene flytter til Oslo (eller Kristiania, som byen hed dengang).
- 1868 Edv.s mor dør af tuberkulose. Morens søster Karen Bjølstad overtager husholdningen.
- 1877 Edv.s søster Sophie dør af tuberkulose 15 år gammel.
- 1879 Elev på teknisk skole for at blive ingeniør.
- 1880 Munch studerer kunsthistorie og begynder for alvor at male og lave skitser af byen.
- 1881 Begynder på tegneskolen i august.
- 1885 Tre ugers ophold i Paris på legat. Bosat med venner i Rue de Lavalle 32.
- 1886 Malerierne »Pubertet« og »Dagen derpå«, som er påbegyndt året før, færdiggøres.
- 1889 Første separatudstilling. Får i juli statens stipendium for første gang. Lejer hus ved Åsgårdstrand, hvor bl. a. Sigurd Bødtker er sammen med ham. Fra oktober bosat i Paris, hvor han begynder på Bonnats atelier. Edv.s far dør i november.
- 1890 Rejser hjem til Norge i maj. Modtager om efteråret statens stipendium for anden gang. November rejser Edv. igen tilbage til Frankrig.
- 1891 Fra marts bosat i Nice. Rejser til Norge om sommeren. Får for tredje gang statens stipendium. Rejser december tilbage til Nice. Bjørnson protesterer 16. december i Dagbladet mod, at Munch endnu engang får stipendium.
- 1892 Svarer i Dagbladet 4. januar på Bjørnsons artikel. Udstilling i Berlin, som lukkes efter en uge. Bosætter sig i Berlin. Maler August Strindberg. Ved en fejltagelse skriver Munch »Stindberg«.
- 1893 Berlin. Omgås medarbejderne ved tidsskriftet »Pan«, som bl. a. tæller August Strindberg, Holger Drachmann og Gunnar Heiberg.
- 1894 De første raderinger og litografier. Omgås Obstfelder og ægteparret Przybyszewski.
- 1895 Gustav Vigeland laver buste af Munch, som ødelægges kort efter p. g. a. ubetydelig uenighed. Edv.s bror Andreas dør.
- 1896 Flytter fra Berlin til Paris. Får trykt de første farvelitografier og træsnit. Laver litografi til programmet for opførelsen af Peer Gynt på Théâtre de L'Oeuvre.
- 1902 Tilbringer sommeren i Åsgårdstrand, kommer i klammeri med maleren v. Ditten. Da kærlighedsforholdet til Mathilde Larsen opløses, får Edv. skudt et fingerled af på venstre hånd.
- 1906 Laver om sommeren dekorationsudkast til Max Reinhardts opførelse af Ibsens »Gengangere« på Deutsches Theater. Premiere 8. november. Påbegynder dekorationerne til Ibsens »Hedda Gabler« ligeledes til Deutscher Theater.
- 1908 Museumsdirektør Jens Thiis foretager under stærke protester indkøb af Munchs malerier til det norske Nasjonalgalleri. Om efteråret får Munch et nervøst sammenbrud og lader sig indlægge på dr. Daniel Jacobsens klinik i København. Udnævnes til ridder af den kgl. norske St. Olavs orden.
- 1909 Laver prosadigtet »Alfa og Omega«, med litografiske illustrationer, under sit ophold på nerveklinikken. Maler et legemsstort portræt af dr. Jacobsen og tegner dyrestudier fra zoologisk have. Rejser i maj hjem til Norge.
- 1910 Køber ejendom i Hvitsten ved Oslofjorden for at sikre sig større og bedre arbejdsplads. Arbejder med dekorationer til aulaen på Oslo universitet.
- 1914 29. maj accepterer Universitetet Munchs dekorationer.
- 1915 Begynder at støtte unge tyske kunstnere.
- 1916 Køber ejendommen Ekely ved Skøyen, hvor han er bosat og opholder sig det meste af sin tid indtil sin død. Auladsmykningen indvies den 19. september.
- 1923 Fortsætter med at støtte tyske kunstnere. Bliver medlem af det tyske akademi.
- 1933 Hylides på sin 70-årsdag. Tildeles storkorset af St. Olavs-ordenen.
- 1940 Tager afstand fra de tyske og norske nazister.
- 1944 Dør i sit hus Ekely den 23. januar. I sit testamente skænker han Oslo kommune alle sine efterladte arbejder, ca. 1000 malerier, 15400 grafiske blade, 4500 akvareller og tegninger samt 6 skulpturer.

Fablen om Alfa og Omega

Edvard Munch skrev denne fabel, mens han var indlagt på nerveklinik.

Alfa og Omega var de første mennesker på øen. Alfa lå i græsset og sov og drømte. Omega tog et strå og kildede ham så han vågnede. Alfa elskede Omega. Om aftenen sad de tæt sammen og så på Månens guldsøjle som vuggede og skjalv øen rundt.

De gik ind i skoven, og i skoven fandtes der mange underfulde dyr og vækster, der var ejendommeligt mørkt der, men der fandtes også mange herlige blomster. En gang blev Omega bange og kastede sig heftigt i Alfas arme. Mange dage var der kun solskin på øen.

En dag ligger Omega i skovbrynet og soler sig. Alfa sidder i skyggen lidt længere inde i skoven. Da kommer en vældig sky sejlene, den brede sig over himmelen og kastede sin skygge over øen.

Alfa råbte på Omega, men Omega hørte det ikke; da så Alfa at Omega holdt et slangehoved i sine hænder og stirrede ind i dens glinsende øjne, en stor slange, som kom frem fra slangeboet, slyngede sig om hendes krop. Men pludselig styrtede regn ned fra himmelen, og Alfa og Omega blev bange.

Da Alfa en dag møder slangen, kæmper han med den og dræber den, mens Omega betragter dem på afstand.

Engang træffer hun bjørnen. Omega skælvede da hun følte bjørnens bløde pels mod sin krop. Da hun lagde sin arm om dens hals, sank den ind i den bløde pels.

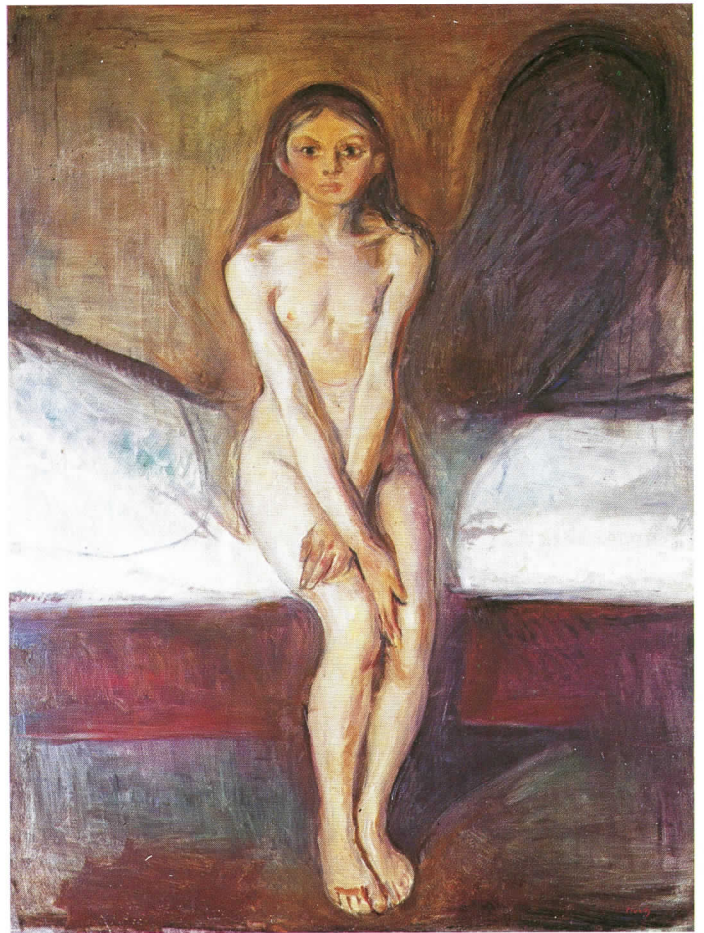
Omega træffer en digter-hyæne med en noget skamfilet pels. Hen-

des sædvanlige elskovsfraser gør ikke indtryk på den; da fletter hun med sine myge hænder en laurbærkrans, og mens hun sagte bøjer sit skønne ansigt mod dens mismodige hoved, bekranser hun det.

Tigern nærmer sit forfærdelige vilde hoved til Omegas fortryllende lille. Omega bliver ikke bange, hun lader sin hånd hvile i tigerens gab og kærtegner dens tænder.

Da tigern på sin vej møder bjørnen, lugter han af Omegas duft, som kommer fra de blege æbleblomster, som Omega elsker højest af alt og kysser hver morgen i solopgangen. De kæmper og sønderriver hinanden.

Akkurat som på et skakbræt ændres med ét slag figurernes plads. Omega klamrer sig til Alfa. Nysgerrige og uden at kunne begribe noget som helst strækker de andre dyr deres halse frem og ser til. Omegas øjne skifter farve. Almindeligvis var de lyseblå, men når hun betragter sin elskede blev de sorte med karmoisinrøde pletter, og da kunne det hælde at hun skjulte sin mund bag en blomst. Omegas lyster skiftede. En dag så Alfa hvordan hun sad på stranden og kyssede et æsel som lå i hendes skød. Da hentede Alfa strudsen og lænede sig til dens hals, men Omega så ikke op fra sin yndlingsbeskæftigelse – at kysse. Omega følte sig træt og bedrøvet, fordi hun ikke kunne eje alle øens dyr, hun satte sig ned i græsset og græd heftigt. Så rejste hun sig og løb syg omkring på øen og mødte svinet. Hun lægger sig på knæ og skjuler sin krop i sit lange, sorte hår, og hun og svinet ser på hinanden. Men Omega var ulykkelig. En nat, da Månens guldsøjle vuggede i vandet, flygtede hun på ryggen af et dådyr over havet til det lysegrønne land

Pubertet, 1894. Maleri. Nasjonalgalleriet, Oslo. (Org. m. 150×111).

under Månen, og Alfa blev ensom på øen.

En dag kom hendes børn til ham, en ny slægt var vokset op på øen, de kaldte ham »Far«. Det var små svin, små slanger, små aber og andre rovdyr og menneskebastarder. Han blev fortvivlet. Han løb langs havet. Himmelen og havet farvedes af blod. Han hørte skrig i luften og holdt sig for ørerne. Jord, himmel og hav dirrede, og han følte stor angst. En dag kom rådyret tilbage til Omega.

Alfa sidder ved stranden og hun kommer hen til ham. Alfa hører blodet bruse i ørerne. Musklerne svulmer i hans krop og han slår Omega så hun dør. Da han bøjer sig over den døde, skræmmes han af hendes udtryk. Det var det samme som hun havde i de øjeblikke i skoven, da han elskede hende mest. Mens han betragter hende, overfalder han bagfra af alle hendes børn og øens dyr og rives i stykker. Den nye slægt opfylder øen.

Omega elsker tigern, 1908-09. Litografi. Oslo Kommunes Kunstsamlinger. (Org. m. 24,5×46)

Kvinden i tre stadier, 1895. Radering. Oslo Kommunes Kunstsamlinger. (Org. m. 28,5×33)